

ĐẠI THỤ TỎA BÓNG MÁT

■ GS. NGND NGUYỄN VĂN KHÁNH

GS. NGND Hà Minh Đức sinh ngày 03/5/1935 tại xã Vĩnh An, Huyện Vĩnh Lộc, tỉnh Thanh Hóa. Thầy thuộc thế hệ giảng viên đầu tiên của Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội - nay là Trường ĐHKHXH&NV, ĐHQGHN, khi vừa tròn 22 tuổi. Cho đến nay, bước sang tuổi 80, với gần 60 năm liên tục giảng dạy, nghiên cứu và sáng tác GS. Hà Minh Đức đã góp phần phát triển và mở mang nền văn hóa, văn nghệ nước nhà.

GS. Hà Minh Đức bắt đầu sự nghiệp đào tạo, nghiên cứu và thành danh từ khi còn rất trẻ. Năm 26 tuổi, Thầy đã có công trình gây ấn tượng: “Nam Cao – nhà văn hiện thực xuất sắc”, chỉ sau mấy năm, Thầy cho xuất bản cuốn “Thơ ca Việt Nam – hình thức và thể loại” viết chung với GS. Bùi Văn Nguyên, rồi “Thơ và mấy vấn đề trong thơ Việt Nam hiện đại”. Cùng với GS. Phan Cự Đệ viết cuốn “Nhà văn Việt Nam 1945-1975”, nêu lên những vấn đề cơ bản của Văn học Việt Nam hiện đại đầy thuyết phục và có tính gợi mở khoa học cao. Là một chuyên gia nghiên cứu lí luận văn học, Thầy đã sớm công bố nhiều chuyên luận và giáo trình về lí luận, và phương pháp nghiên cứu văn học. Không chỉ quan tâm tìm hiểu những nguyên lí cơ bản của Chủ nghĩa Mác – Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh về văn hóa, văn nghệ, GS. Hà Minh Đức còn đi sâu khảo cứu khuynh hướng tư duy, tính triết lí, triết luận, năng lực, giá trị thẩm mỹ... của các nhà kinh điển. Điều

quan trọng là các công trình của Thầy đã chỉ ra khả năng vận dụng những năng lực, tư duy, giá trị ấy trong nghiên cứu, sáng tác văn học phù hợp với bối cảnh xã hội và con người Việt Nam. Từ công trình “Sự nghiệp văn chương và báo chí Hồ Chí Minh”, cho đến những diện mạo đặc sắc như Tự lực văn đoàn và Phong trào Thơ Mới... các công trình của Thầy đã để lại những dấu ấn sâu đậm và có nhiều đóng góp lớn trên phương diện học thuật. Với gần 50 tác phẩm, công trình viết chung và riêng đã xuất bản... GS. Hà Minh Đức đã và vẫn còn đang tiếp tục, minh chứng cho sự kiên trì và tận hiến đối với văn chương nghệ thuật và nền văn hóa nước nhà.

Với tư cách nhà khoa học, Thầy là một trong những đại thụ của nền Văn học Việt Nam hiện đại, với nhiều thành tựu, đóng góp xuất sắc trên nhiều lĩnh vực học thuật. Cùng với các thầy: Hoàng Xuân Nhị, Hoàng Như Mai, Phan Cự Đệ, Trần Đình Huộ và nhiều nhà giáo, nhà khoa học khác nữa GS. Hà Minh Đức đã làm nên tên tuổi, vị thế khoa học của một trung tâm đào tạo, nghiên cứu hàng đầu về văn học Việt Nam. Uy danh khoa học của thầy đã trở thành niềm tự hào không chỉ của riêng Khoa Ngữ văn - Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội trước đây, của các khoa Văn học, Ngôn ngữ, Báo chí và Truyền thông của Trường ĐHKHXH&NV hiện nay, mà còn là niềm tự hào chung của giới giảng dạy, nghiên cứu và sáng tác văn học nước nhà.

Ở GS. Hà Minh Đức có sự song hành giữa lí trí, tư duy khoa học và tâm hồn của người nghệ sĩ. Vừa giảng dạy, nghiên cứu Thầy vừa ham mê sáng tác, GS. Hà Minh Đức, giảng dạy, nghiên cứu gắn liền với sáng tác. Hai thể loại sở trường của Thầy là kí và thơ. Đến nay Thầy đã xuất bản 7 tập thơ và 7 tập bút kí. Đây là những câu chuyện, những cảm xúc, những kỷ niệm từ cuộc đời gần gũi, chân thực được đọc giả và giới chuyên môn đánh giá cao.

Không chỉ là một nhà giáo, nhà khoa học tài năng, GS. Hà Minh Đức còn là một nhà quản lí giàu năng lực và kinh nghiệm. Vào đầu những năm 1990, trước yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực chuyên nghiệp của lĩnh vực báo chí - truyền thông, GS. Hà Minh Đức được giao trọng trách thành lập Khoa Báo chí của Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội và trở thành chủ nhiệm Khoa đầu tiên. Bằng bản lĩnh, uy tín khoa học và nhiệt tâm của mình, Thầy đã có những đóng góp to lớn trong công tác đào tạo cán bộ, xây dựng hệ thống lí luận, giáo trình bài giảng, kiến thiết đường lối phát triển một ngành học mới của Trường. Nhiều công trình nghiên cứu về báo chí có giá trị bền vững được Thầy và tập thể cán bộ Khoa dày công xây dựng như: Báo chí Hồ Chí Minh, Thời gian và Nhân chúng (Hồi kí của trên 40 nhà báo thời kì chống Pháp, chống Mỹ), Lịch sử Báo chí Việt Nam (1865-1945), Báo chí - Những vấn đề lí luận và thực tiễn... Bằng những

GS.NGND Hà Minh Đức

đóng góp của tập thể Khoa Báo chí dưới sự dẫn dắt của Thầy, Báo chí truyền thông đã dần được khẳng định trong hệ thống các ngành khoa học xã hội và nhân văn, đào tạo lí luận gắn với thực hành tác nghiệp, nghiên cứu gắn bó mật thiết và phục vụ sự phát triển của đất nước.

Trong hơn nửa thế kỷ gắn bó với Khoa Ngữ văn, Khoa Báo chí (nay là Khoa Văn học và Khoa Báo chí và truyền thông), ngay cả khi giữ cương vị Viện trưởng Viện Văn học, Thầy đã dành hết tâm sức của mình cho nhiệm vụ đào tạo, nhất là đào tạo thế hệ giảng viên trẻ. GS. Hà Minh Đức là một nhà giáo, nhà sư phạm tài năng. Dù ở cương vị nào Thầy đã trực tiếp hay gián tiếp dạy dỗ và góp phần tạo nên nhiều thế hệ học trò thành danh, đóng góp trên nhiều lĩnh vực của khoa học và đời sống xã hội, có những người trở thành các nhà quản lí, nhà lãnh đạo hàng đầu của đất nước. Danh hiệu Nhà giáo Nhân dân mà Nhà nước trao tặng không chỉ thể hiện sự tôn

vinh công lao, đóng góp to lớn của Thầy trong lĩnh vực giáo dục, đào tạo mà còn là sự khẳng định phẩm chất, tài năng của một bậc sư biểu.

Từ năm 1995, GS. Hà Minh Đức tiếp tục được giao kiêm nhiệm chức Viện trưởng Viện Văn học, Tổng Biên tập Tạp chí văn học. Tám năm trên cương vị đứng đầu một viện nghiên cứu khoa học, được sự ủng hộ của tập thể cán bộ Viện, GS. Hà Minh Đức đã tạo nên một thời kì phát triển mới cho cơ quan nghiên cứu văn học hàng đầu cả nước. Là một học giả uy tín, Thầy đã có đóng góp quan trọng trong việc kết nối, thúc đẩy quan hệ hợp tác giữa các nhà nghiên cứu, các cơ quan khoa học trong nước với các trường đại học, viện nghiên cứu và học giả quốc tế. Đồng thời góp phần giới thiệu những thành tựu nghiên cứu, sáng tác văn học Việt Nam ra thế giới. Những hoạt động không mệt mỏi đó đã góp phần thúc đẩy sự phát triển của lĩnh vực văn hóa, văn nghệ nước nhà.

Ghi nhận và đánh giá cao những đóng góp xuất sắc của GS. Hà Minh Đức đối với sự nghiệp đào tạo và nghiên cứu khoa học đất nước, Đảng và Nhà nước đã trao tặng Thầy nhiều phần thưởng cao quý: Huân chương Lao động hạng Nhất, 02 Giải thưởng Nhà nước vào các năm 2000, 2001 và đặc biệt là Giải thưởng Hồ Chí Minh năm 2012. Chân dung GS. NGND Hà Minh Đức tuổi 80, một nhà giáo mẫu mực, một nhà khoa học nghiêm cẩn, trí tuệ mẫn tiệp, ung dung tự tại trước những biến cố thăng trầm của cuộc sống. Đối với các thế hệ cán bộ, giảng viên Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn nói riêng, những người làm công tác văn hóa văn nghệ của đất nước nói chung, Thầy mãi là một vị sư biểu, một tấm gương sáng để học tập, phấn đấu noi theo.